

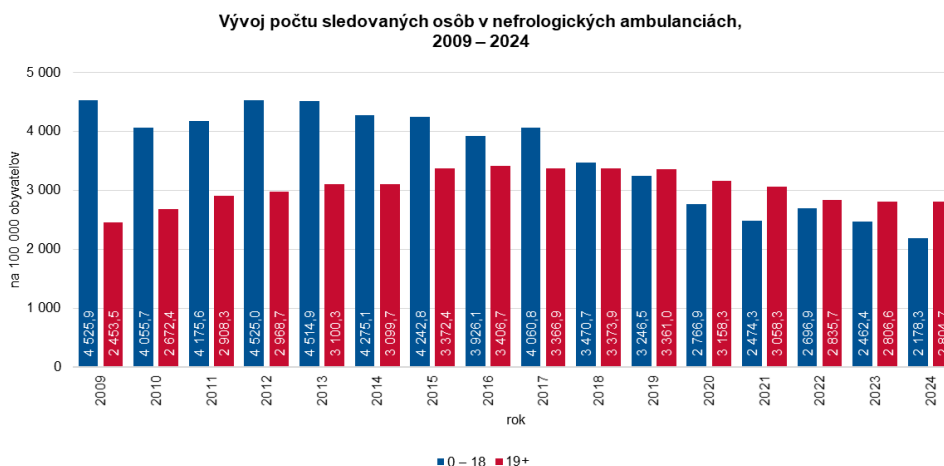
TLAČOVÁ SPRÁVA

Dialýzu potrebuje čoraz viac seniorov, najčastejším dôvodom je cukrovka

Bratislava, 03. 12. 2025

Napriek tomu, že počet sledovaných pacientov v nefrologických ambulanciách mierne klesá, každoročne pribúda tých, ktorí potrebujú dialýzu. Najnovšie údaje Národného centra zdravotníckych informácií (NCZI) ukazujú, že v roku 2024 bolo v pravidelnej dialyzačnej liečbe 4 445 ľudí, čo je o 2,7 % viac ako pred rokom. Najčastejšou príčinou poškodenia obličiek zostáva diabetes.

Obličky sú životne dôležitý orgán, ktorého hlavnou úlohou je prečisťovať krv a zbavovať ju odpadových látok. Prefiltrujú približne 200 litrov krvi každý deň. Pri ich nedostatočnom fungovaní alebo zlyhaní sa v organizme začínú rýchlo hromadiť toxíny, ktorých sa telo nestíha zbavovať. Zároveň sa v ňom zadržiavajú prebytočné tekutiny, čo sa prejavuje opuchmi (najčastejšie v okolí členkov) a dýchavičnosťou spôsobenou vodou v pľúcach. „Nefrologické ambulancie evidovali ku koncu roka 2024 spolu 145 243 sledovaných osôb. Medziročne klesla miera nefrologických pacientov o približne 2 % a v porovnaní so začiatkom sledovaného obdobia, teda rokom 2009, to bolo až o 7 %,“ približuje hovorkyňa NCZI Alena Krčová. Na klesajúci trend má vplyv predovšetkým úbytok pacientov medzi deťmi a mladistvými do 19 rokov. **Od roku 2009 sa znížila miera sledovaných pacientov vo veku do 19 rokov o viac ako polovicu, presne o 52 %.** V prípade dospelých nad 19 rokov bol, naopak, zaznamenaný 14-percentný nárast. Každý sledovaný pacient navštívil vlni nefrologickú ambulanciu v priemere 2,6-krát, celkovo išlo o 373 035 návštev.

Národné centrum zdravotníckych informácií (NCZI) je štátna príspevková organizácia zriadená Ministerstvom zdravotníctva SR. Cieľom NCZI je vďaka digitalizácii uľahčiť a zjednodušiť procesy pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti.

Kontaktné údaje:

Mgr. Alena Krčová, vedúca oddelenia komunikácie

Tel.: +421 902 671 045, mail: alena.krcova@nczisk.sk, web: www.nczisk.sk

Obličky Slovákov dlhodobo poškodzuje najviac **cukrovka a vysoký krvný tlak**. Potvrdzujú to aj dáta NCZI. Podľa posledných štatistík z roku 2024 liečili nefrológovia v ambulanciách najčastejšie chronické ochorenie obličiek spôsobené cukrovkou – glomerulovú chorobu pri diabetes mellitus, nazývanú aj diabetická nefropatia, ktorá trápila až 20 % sledovaných pacientov (v počte 28 632). Ďalšími diagnózami boli v 18 % prípadov tubulointersticiálne nefritídy – zápalové ochorenia obličiek, ktoré postihujú obličkové kanáliky a ich okolité tkanivo. Môžu byť spôsobené infekciami, toxínmi (ako sú lieky alebo ťažké kovy) alebo alergickými reakciami. Nasledovali diagnózy hypertenzná a vaskulárna nefroskleróza – poškodenie obličiek v dôsledku vysokého krvného tlaku a cievnych ochorení (14 %) a glomerulové choroby (glomeruly sú drobné filtračné jednotky v obličkách, ktoré zodpovedajú za filtrovanie odpadových a prebytočných látok z krvi), pacienti s týmito ochoreniami predstavovali 7 % prípadov. Iné choroby obličiek malo 29 % sledovaných pacientov.

V nefrologickej ambulantnej starostlivosti bolo evidovaných 1 529 osôb s chronickou chorobou obličiek v 5. štádiu (konečné štádium, keď už obličky takmer vôbec nefungujú) nezaradených do pravidelnej dialyzačnej liečby (PDL). Do PDL bolo zaradených 634 pacientov s týmito ochoreniami.

Dialyzačné stacionáre a transplantácie

Zlyhanie obličiek je život ohrozujúci stav. Dá sa riešiť dialýzou, teda čistením krvi prístrojom, ktorý nahrádza funkciu obličiek, alebo transplantáciou. V roku 2024 vykázalo činnosť 75 dialyzačných stacionárov na území Slovenska zabezpečujúcich 999 lôžok pre pacientov vo veku 19 a viac rokov. Dialyzačné stacionáre evidovali **4 445 pacientov v režime pravidelnej dialyzačnej liečby**. Na rozdiel od roku 2023 (79,9 prípadov/100 000) stúpila miera pacientov liečených v dialyzačných stacionároch v roku 2024 (82 prípadov/100 000) o 2,7 %, čo v absolútnom vyjadrení predstavovalo nárast o 111 osôb. Porovnaním miery pacientov v dialyzačných stacionároch v rokoch 2009 a 2024 bol zaznamenaný nárast o 11 %. Vývoj naznačuje rastúci počet pacientov na dialyzačnej liečbe.

Viac ako tretina pacientov v starostlivosti dialyzačných stacionárov (35 %) podstupovala dialýzu kvôli glomerulovej chorobe obličiek zapríčinennej diabetom mellitus. V režime PDL sa ďalej liečilo 16 % pacientov s hypertenznou a vaskulárnou nefrosklerózou, pacienti s tubulointersticiálnymi nefritídami predstavovali 15 % osôb, osoby s glomerulovými chorobami primárnymi a hereditárnymi tvorili 12 % liečených v PDL. Potreba dialyzačnej terapie rastie spolu s vekom pacienta. Najviac liečených v PDL bolo vo veku 70 a viac rokov, nasledovali pacienti vo veku 60 až 69 rokov.

Transplantácia obličky od mŕtveho alebo živého darcu sa vykonáva u pacientov s nezvratným zlyhaním obličiek, ktorí pravidelne podstupujú dialyzačnú liečbu. Podmienkou vykonania transplantácie je dobrý zdravotný stav pacienta. „*Ku koncu roku 2024 bolo **na transplantáčnej čakacej listine zaradených 372 osôb**. V danom roku podstúpilo **transplantáciu obličky 140 pacientov**, oproti roku 2023 o 19 transplantácií viac,*“ objasňuje Alena Krčová. V roku 2024 bolo evidovaných 595 úmrtí osôb liečených v PDL. Pacienti najčastejšie zomierali na kardiovaskulárne choroby, infekčné choroby, malignity a na dialyzačnú kachexiu.

Národné centrum zdravotníckych informácií (NCZI) je štátna príspevková organizácia zriadená Ministerstvom zdravotníctva SR. Cieľom NCZI je vďaka digitalizácii uľahčiť a zjednodušiť procesy pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti.

Kontaktné údaje:

Mgr. Alena Krčová, vedúca oddelenia komunikácie

Tel.: +421 902 671 045, mail: alena.krcova@nczisk.sk, web: www.nczisk.sk

Aby nezlyhali

Chronickej chorobe obličiek, náhlemu zlyhaniu obličiek či návštevám dialyzačných centier sa dá vyhnúť prevenciou. Hlavnú úlohu zohráva zdravý životný štýl, pravidelné preventívne prehliadky a dodržiavanie prípadnej liečby. **Medzi hlavné rizikové faktory, ktoré priamo vplyvajú na činnosť obličiek, patrí cukrovka, vysoký krvný tlak a tiež dedičné predispozície v rodine.** Závaž pre obličky predstavuje aj užívanie liekov na bolesť a obličkové kamene. Oplatí sa všímať si stav moču. Ak je tmavý, je na ňom pena alebo má neobvyklý zápach, môže to signalizovať ochorenie obličiek. Medzi základné príznaky patrí tiež krv v moči, opuchy nôh, únava, vyšší krvný tlak alebo aj časté nočné močenie. Čím skôr sa choroba diagnostikuje, tým jednoduchšia je liečba, a tým nižšie je riziko výskytu pridružených ochorení.

Pre zdravie obličiek je dôležité:

- obmedzenie fajčenia,
- pravidelná kontrola krvného tlaku a cukru v krvi,
- udržiavanie primeranej hmotnosti (obezita je významný rizikový faktor pre vznik ochorení obličiek),
- konzumácia potravín bez umelých chemických prísad, obmedzenie soli a pridaných cukrov,
- dodržiavanie pitného režimu,
- pravidelná pohybová aktivita,
- obmedzenie príjmu alkoholu a liekov.

Národné centrum zdravotníckych informácií (NCZI) je štátna príspevková organizácia zriadená Ministerstvom zdravotníctva SR. Cieľom NCZI je vďaka digitalizácii uľahčiť a zjednodušiť procesy pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti.

Kontaktné údaje:

Mgr. Alena Krčová, vedúca oddelenia komunikácie

Tel.: +421 902 671 045, mail: alena.krcova@nczisk.sk, web: www.nczisk.sk